

ЭМИЛЬ ДЮРКГЕЙМ

Өзін-өзі өлтіру

Орындаған: Аязбек Д

Қабылдаған: Омарова Ә

Эмиль Дюркгейм

(1858- 1917)

ысы, саясатанушысы. Дюркгейм негізінен ұжымдық сана рөлі, оның әртүрлі түрлері мен өз тұжырымындасында әлеуметтік шындықтың ерекше және тәуелсіз принципіне қағидағасүйене отырып, ол қоғамды индивиттермен моральдық және күштік (физичес) ны қойды. Келесі ынтымақтастық - ең жоғарғы моральдық принцип ретінде қарастырылған. Механикалық және органикалық ынтымақтастықты тұтас даму бөліктері деп көрсетті. Механикалық ынтымақтастық архаикалық қоғамға, индивиттердің, олардың қоғамдық функцияларының қысқаруына және жете дамымағанына негізделді. Органикалық

Дюркгейм бойынша қазіргі кезеңдегі қоғамдарға тән, ол еңбекті белуге негізделеді. Дюркгейм 1885-1889 жылдары Сорбонна университеттерінің әлеуметтану және педагогика кафедрасында профессор болды, 1902 жылдан Сорбонна университеттерінің әлеуметтану және педагогика кафедрасының директоры болды. "Année Sociologique" журналының негізін салушы. Р.Декарт, К.А. де Р.Сен-Симон дәстүрін, Ш.Монтескье, Ж.Ж.Руссо И.Кант, Т.Спенсер, О.Конт, т.б. шығармаларын зерделеген. Дюркгейм адамның, оның әр алуан пішімдерінің (діннің, ахлақтың, құқықтың) рөлін зерттеді. Ол адам туралы ғылымдардың арасында жоғары бағалап, әлеуметтік болмыстың онтологиялық негізін түсіндіруге арқау етті. Әлеуметтанудағы биологиялық және психологиялық бағыттың өрлеуіне (барлық пәндер үшін ортақ тұжырым тую арқылы ғылыми білім бірлігі мәселесіне) қарсы шықты. Дюркгеймнің пікірінше, адам дегеніміз - жекеше және индивиттерді бойына жинақтаған екіұдай шындық (homo duplex), әсіресе, соңғысы адам болмысының негізін қалайды. Міне, сондықтан қоғам индивидтердің алуан түрлі өзара қатынастарының нәтижесінде пайда бола отырып, даралықтан тыс және даралықтан үстем болмысқа өтеді. Дюркгейм "Әлеуметтанулық әдістің қағидасы" (1895) атты кітабында өзінің методологиясын "әлеуметтік фактілерді заттар ретінде қарастыру керек" деп түйіндеді. Жалпы, Дюркгейм философияға көзқарасы екіұдай әрі қарама-қарсылықта болды. Бір жағынан, ол өзінің философиялық тәсілдерінің әлдеқандай философиялық тұжырымдарға тәуелсіздігін ерекше қасиет ретінде атап өтті. Екінші жағынан, ол әлеуметтік философияның толып жатқан бөстекі ділмарлығын жек көретіндігін атап өтті. Дюркгейм философиялық мәселелердің барлығын әлеуметтану ілімі тұрғысына

Давид Эмиль Дюркгейм — известный французский социолог.

В **1898—1913 гг.** Дюркгейм руководил изданием «**Социологического ежегодника**» — первого в мире специализированного научного журнала по социологии.

Среди его работ:
«Самоубийство» (1897),
«Элементы социологии» (1889) и др.

Ежелгі қоғамдар өміріне үңіле отырып және этнографиялық материалдардың негізінде Э. Дюркгейм діннің ерекше әлеуметтік тұжырымын да жасады. Ол дінді қоғамның өзі, қоғам барлық киеліктің, қасиеттіліктің шығатын көзі деп есептеді. Осыған орай әлеуметтік бірлікте дін шешуші рөл атқарады. Қоғам дінсіз өмір сүре алмайды. Дін қоғамдағы ең құнды, бағалы қасиеттерді бейнелейді.

Э. ПЛОТКЕВИЧ

САМОУБИЙСТВО

СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

нің классикалық негізін салушылардың ірі өкілінің бірі, әлеуметтанушы Эмиль Дюркгейм (1858-1917 ж.ж.). Қазіргі әлеуметтанушылар Дюркгеймнің классикалық мұрасына сүйенеді. Өзінің еңбектерінде ол әлеуметтік таным процесінің әдістемесіне көп көңіл бөлді. Бұл методология “социализм” деп аталады. Социализмнің негізін әлеуметтілікте. Тек әлеуметтілік арқылы зерттеу, әлеуметтік қарым-қатынастарда, қандай да бір әлеуметтік құбылысты, процесті алмағанда, әлеуметтік ортамен байланыста өмір сүреді. Қоғам - ережелер мен заңдармен бағытталған, психикамен шатастырып, алмастыруға келетін әлеуметтанудың методологиясы (яғни, әдістемелері) табиғаттану ғылымдарына ұқсас болуы қажет, әлеуметтану өз алдына объективтілігі үшін оған белгілі бір жағдайлар қажет, осылардың ішіндегі бірі өзін-өзі зерттейтін, өзіне ғана тән пәні мен таным әдістемелерінің болуы. Дюркгеймнің пікірінше, әлеуметтану әлеуметтік нақтылықпен объективті қатынастарды, олардың сапаларын терең зерттеуі

болмақ. Нақтылай айтатын болсақ, оның тамыры ұжымдық деңгейі мен шапшаңдығына және әлеуметтік интеграцияның негізіне жеткендігіне байланысты. Э.Дюркгейм нақтылы әлеуметтік мазмұнда жиналған материалды талдап, тағамаша қорытындыға келеді: қоғамның даму деңгейі және оған байланысты болып отырған сайын адамның өз жанын қиюшылық әрекеті төмендейді және солай. Осындай тұжырыммен Э.Дюркгейм әрбір әлеуметтік топтың өлтірушіліктің түрліше деңгейін ашып берді. Мысалы, протестанттарды салыстырғанда бұл құбылылыс католиктерде бірнеше есе кем, ал католиктерді салыстырғанда қалаларда жоғары. Э.Дюркгейм өзін-өзі өзінің теориясын түрпатын анықтап берді, **социалистік, капиталистік, туристік, экономикалық және фаталистік.** Бұлардың әрқайсысы да өзінше бір жүйе болып, шешілуі жолы жеке адам мен топтың қарым-қатынасына байланысты. Э.Дюркгеймнің бұл теориялық еңбегі қылмыстық істердің және де социологиялық әлеуметтануының негізін салды. Бірақ, Э. Дюркгейм қылмыстық істердің психологиялық мотивтерін мойындамады.

«Самоубийство»

- Дюркгейм проследил **взаимосвязь между социальными фактами и различиями в показателях самоубийств** между группами, регионами, странами и разными категориями людей.
- Дюркгейм стал основоположником **прикладной социологии** и способствовал развитию в социологической науке **количественного анализа**.
- **«Аномия»** - один из важнейших факторов, способствующих росту самоубийств.
- **Аномия** – это негативное отношение индивидов к нормам и ценностям, преобладающим в обществе, *результат разрушения солидарности.*

KazNU Science • ҚазҰУ Ғылымы • Наука ҚазНУ

**Назар қойып тыңдағандарыңызға рахмет!
Спасибо за внимание!**

